NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1888 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ TƯ 25 OCTOBRE 1922

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 441

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

BÁO GIÁ

	Trung-kỳ	Bắc-kỳ	Nam-kỳ	Cao-miên	Ai-lao	Tây	Ngoại-quốc
Một năm.	6$00	6$00	6$50	6$50	6$50	6$60	9$00
Các làng về							
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»	
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.25	3.25	3.50	4.50	
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large

Une seule insertion. . . . . 0$30 la ligne
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 le cm.
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . . 1$50 le cm.
On traite à forfait pour les contrats importants

Ai muốn trường-sinh ?

Gần đây cái thuyết phản-lão hoàn-đồng ; ông Bác-sĩ Eugen-Steinach, đã bao công nghiên-cứu, từ thời-kỳ thuyết-lý sang thời-kỳ thí-nghiệm, lại qua thời-kỳ thí-nghiệm mà đã dùng ra thực-hành, khắp trên thế-gian này, gió lướt sóng rào, chắc ai ai cũng muốn cho sự kết quả đó mau giải quyết, điều đó chẳng riêng gì những nhà khoa-học mà thôi ! Thật thế ! mong mỏi là phải, vì rằng người ta — trừ phải chán-đời ra ngoài — thì ai là kẻ chẳng muốn sống, chẳng muốn cướp cái máy sống chết của trời đất đã hạn chế loài người, mà hưởng cái hạnh phúc có hợp không tan, có sống không chết, cái mộng trường trường-sinh bất-tử người đời thèm muốn đã lâu, mà nay bỗng có kẻ phát-minh, có người giải-quyết, thành hiệu cũng được đôi chút, lý do cũng rõ vài phần, thì ai là kẻ chẳng cả tiếng hoàn hô, nghền đầu chúc-vọng. Tuy vậy, cái thuyết trường sinh đó hiện nay còn chưa có kết-quả thập phần viên-mãn, thì các người trong xã-hội ta hãy nên cho là một câu chuyện giải trí, không nên đem toàn-phó tinh-thần mà chú-ý vào. Vì rằng khoa-học đó sau này dẫu kết-quả được tốt tươi mặc lòng, chưa chắc là hạnh-phúc cho nhân-loại, hay chỉ đủ làm cho cái nạn nhân-mãn bành trướng thêm lên ; khoa học trường sinh đối với ta ngày nay, chưa chắc đã cần bằng những khoa-học khác làm cho giống được mạnh, dân được giàu, của được nhiều, lợi được mở ; những khoa-học cơ-khí, kỹ-nghệ, cải-lương, tiền-chủng, trồng cỏn cần hơn là khoa-học trường-sinh nhiều. Vậy thì ta hãy nên cho sự đó là câu chuyện vui ở lúc chè tàn rượu tỉnh.

Còn như trong đồng-bào ai có nóng lòng muốn bất-tử, thì cũng đã có cách, có cách cho các ông được vừa lòng đẹp ý, có thành hiệu rõ ràng trông thấy, không phải là mò kim đón bể, bắt chạch trong ao, có qui-mô bình thản dễ dàng, không phải tỳ-mỹ khó-khăn như là ông Eugen Steinach, các ông nếu muốn bất-tử chỉ cần có một bản nhiệt-huyết đối với chủng-tộc là đủ thôi, không cần phải khổ-công gì hết thảy. Đây ta hãy kể những cớ đó ra làm hai phần :

Phần thứ nhất thuộc về vật-quan, những chuyện ông thánh ông tiên, tức là thuộc về phần đó cả, song cái kết-quả đó, cứ lẽ mà nói thì hình như huyền-bí lắm, ta không dám tin, những người trong lý trống ra, không cho là chuyện chắc bằng lắm. Ngay như 4 vị bất-tử ở nước Nam nhà, ông Chử-đồng, đức Thánh Gióng, bà Liễu-Hạnh, cụ Tản-viên, ta thường khi cũng vẫn cho là người sau phụ hội, cái dục vọng bất-tử của người đời quá nóng, không tả vào đâu được nên chi đặt ra những chuyện lạ-lùng, mà phép bất-tử vốn vẫn mơ màng chưa sao giải quyết. Ấy ông Bác sĩ Eugen Steinach tức là theo phương-diện đó mà nghiên-cứu tiến hành. Nhưng cứ ý ta suy thì hình như cũng còn vướng trong vòng đen tối.

Đến như phần thứ hai thì ta thấy đã rõ ràng lắm, không còn có gì đáng ngờ vực mảy may, phần này thuộc về tinh-thần, những kẻ đạt được mục-đích đó, trừ những vị tu nhất thì gian là đức Jésus, đức Thánh Không đức Thích-già ra ngoài, các bậc danh-thần liệt-sĩ, tiết-phụ văn-nhân, hoặc là hy-sinh trí thức vào việc học-hành, hoặc phụng-hiến thân danh vào trong khoa-thuật, ở thế-giới này, kể khôn xiết kể, có kết quả rõ ràng, có đường lối minh-bạch, có qui-mô để hiểu, có giai-cấp theo nên, ví với phép bất tử trên kia, trường lại có phần cao thượng. Vậy đồng bào ta ai đã có tài có trí, nên theo phương-diện này mà tiến-hành. Tiến-hành có dịp may ở trong xã-hội ta thật đương có cơ-hội tốt cho các người muốn bất-tử. Cơ-hội đó là gì ? Tức là tòa Hàn-lâm của hội Khai trí-tiến-đức sắp dựng nay mai !

Quả vậy, một hội Hàn-lâm, bù đắp cho tiếng nói nước nhà được thêm giàu thêm thịnh, một bộ Tự-điển giúp sức cho các văn-gia được dễ khảo dễ tra, vận-mệnh một nước, có quan hệ đến văn-tự ngôn-ngữ là dường nào, thì các ông trong hội Hàn-lâm, mở-rộng thêm quốc-văn, biên-tập nên tự-điển thật đủ trọng thêm ra chừng ấy.

Các ông Hàn sau này sẽ theo bộ Đại-việt tự-điển mà xuất-hiện, mà lưu-danh, mà trường-sinh bất-tử, có phải cầu đâu xa !

Thế nhưng hội còn đương tổ-chức, người chưa thấy rõ tên, hay hay dở, thành hay không, chưa có thể biết được. Dẫu thế mà ta vẫn mong vẫn đợi, và vẫn chắc trước rằng trong các ông bất-tử đó, nhà làm văn ta chắc sẽ có mặt có tên, vậy nhân nhủ lảng vẩn ta nên chú-ý.

Đây ta nói các nhà làm văn, không phải là nói những người mua bút viết được bài văn châm-chích, rung đùi ngâm được câu thơ phong tình, các nhà làm văn đây sẽ phải là những người có thực bụng yêu quốc-văn, có chân tài làm được việc, như thế thì mới được là người bất-tử thật, chớ không thì cái bất tử nó sẽ đổi ra phương-diện khác : ngông ngạo bất-tử, kiêu khoảnh bất-tử, xa tùng, dạc dài bất-tử, đi bợm, đều rà bất tử, cái bất-tử đó ta không thiếu, song ta không muốn các ông Hàn ta sẽ vào cái hạng bất-tử đó chút nào.

Ôi ! sống lâu như ông Bành-tổ, người nghe không lấy gì làm tôn sùng, chết non như ông Nhan-Hồi, kẻ biết vẫn đem lòng tính-trọng. Ta nên coi cái danh trường-sinh, hơn là phương thuốc bất-tử, cái thuốc bất-tử chưa chắc đã quí bằng cái danh trường-sinh. Đồng-bào ta nên cố-gắng.

Hội trước còn nhỏ, sau thành to, ông Hàn tuy trước còn riêng, sau rồi chính-phủ sẽ công nhận. Hội Hàn-lâm bên Pháp cũng thế, các ông Hàn Pháp được toàn thể giới công nhận là bất tử. Thế thì các ông Hàn ta cũng nên cố gắng mà theo người, đừng coi rẻ mình, đừng tiếc công mình, làm gì chẳng nên trang bất-tử. Nào ! Văn-báo ta ai là người muốn trường-sinh ?

B. M.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 23 Octobre 1922

Việc nước Anh

Tin Londres. — M. Bonar-Law trúng cử lĩnh-tụ đảng Thủ-cựu.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 24 Octobre 1922

Việc Đông-âu

Nhà điện-báo *Havas* có nói tin đồn rằng chính-phủ nước Anh có vận-động lại bộ Ngoại-vụ Đại-pháp để hoãn cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông-âu lần sau ky bảo cử là một tin đồn sai. Cứ theo như tin ở Londres, thì chính-phủ Anh không có đổi ý kiến nói trong bức thư ngày 20 Octobre của M. Curzon.

Phái-bộ kinh-tế Đại-pháp ở M. Le Nail chủ-trương đi phái-bộ ở Đông âu trở về đã tới Marseille. M. Le Nail có nói : nhờ về cái chính-sách hòa bình Pháp-Thổ, và nhờ có hội Vạn-quốc tuyên-bố việc ủy quyền cho Đại-pháp cai trị xứ Syrie thì xứ ấy đã được bình an như thường. Cuộc giao-dịch thương-mại của nước Pháp và xứ Syrie hai bên lại hồi phục như thường.

Linh-mục Wetterlé, là nghị-viên hạt Alsace cũng có chân trong phái-bộ có nói rằng phương-pháp cai-trị của nước Pháp ở Syrie thiện diện hơn phương-pháp của nước Anh ở Palestine.

Cuộc hội-nghị của Liệt-quốc về việc lao-động

Ngày hôm nay, hội-đồng đã bắt đầu bàn về bản tờ trình của viên chủ sự. M. Yoshisaru Tazawa, đại-biểu thợ thuyền (Nhật-bản) có đọc diễn-văn khen ngợi công-việc của tòa Trị-sự. Nhưng ông không có thể biểu đồng tình với những lời của chánh-phủ Nhật-bản nói, nhất là về việc chế hạn thì giờ làm việc, và về dân bà làm việc ban đêm. Cái tinh cảnh thợ thuyền Nhật-bản còn khổ sở lắm. M Tazawa có xin các đại-biểu của chánh-phủ bản quốc biện-bạch cái thái-độ của Nhật-bản đối với việc ưng chuẩn các bản giao-ước về việc lao-động.

M. Yoshi đại-biểu thợ-thuyền (Ấn-độ) cũng không công nhận những lời tuyên-cáo của bản chánh-phủ làm đúng với sự thực. Ông xin hội-đồng lập một sở thông-tin ở các xứ Đông-á.

M. Stern, đại-biểu chánh-phủ (Tchéco-Slovaquie) nói rằng bản chính-phủ đã ưng chuẩn tờ giao ước Washington về việc làm một ngày tám giờ. Như vậy đủ chứng rằng nước Tchéco-Slovaquie muốn tỏ cho liệt-quốc biết rằng nước ấy ưng thuận cả các giao-ước, và các tôn chỉ xã-hội nói ở thiên thứ mười ba trong bản hiệp-ước Washington. Nước Tchéco-Slovaquie muốn đi bước-tiến phong trong việc tổ chức sự lao-động, song vẫn có thể mở mang được đường kinh-tế như thường. Ông lại nói : Cái vấn-đề một ngày tám giờ thực có quan-hệ mật thiết đối với cái tình-thế chính-trị của thế-giới.

M. d'Argona đại-biểu thợ-thuyền (nước Ý) ưng-chuẩn bản tờ trình ở hết cả đoạn nói việc thi hành cái lệ làm việc tám giờ trong hầu xứ. Không những là trong việc kỹ nghệ đã giảm số giờ làm việc, cả trong việc nông-tang cũng giảm số giờ làm việc như vậy. Đảng *Fascisme* đã phá mất cả các hội thợ thuyền nông-sang, vậy ông xin hội-đồng đặt một cuộc điều-tra về việc phạm đến quyền-lợi của các hội thợ-thuyền.

M Poullon đại-biểu thợ thuyền (nước Anh) có nói : Chánh phủ nước Anh chưa ưng chuẩn bản giao-ước về việc lập lệ ngày làm tám giờ, song kỳ thực số giờ làm việc thì có giảm đi thật. Vậy thợ-thuyền phải gia công gắng-sức để cho đạt được tới cái mục-đích. Không có thì thợ-thuyền sẽ phải xét xem nên xử trí làm sao, chứ nếu chánh-phủ cứ bỏ bản giao-ước ấy không ưng chuẩn, thì cái tình-trạng sau nay chắc là khó khăn lắm.

Madame Kjilberg đại biểu chánh-phủ (Na-uy) bàn mỗi nước nên lập một tiểu hội-đồng có ba hạng đại-biểu để trù-tính mọi việc.

Sau cùng, M. Schorel, đại biểu thợ thuyền (Thụy-sĩ) nói chỉ có bản-quốc là phạm đến cái luật làm việc một ngày tám giờ, song việc ấy là các hội thợ-thuyền muốn giữ gìn như thế.

Việc ở cõi Viễn-đông

Theo như tin tức ở Tokio, việc rút quân lính ở Vladivostok về rất là khó khăn, vì ở trong thành Vladivostok loạn lạc bời bời.

Mấy cuộc bay

Phi hành gia Đại-pháp Maneyro có thuật trong báo *Matin* việc ông bay bằng phi-cơ không có động-cơ trong hai giờ hai mươi hai phút.

Quan phó thượng-thư bộ phi cơ là M. Laurent Eynac đi phi-cơ đến Londres để dự kỳ hội-nghị thứ hai của hội-đồng liệt quốc về việc vận tải không trung và để khen ngợi phi hành gia Maneynol. Ở Bourget, phi-hành gia Montonnier muốn cướp giải bay cao 10.093 mètres, nhưng chỉ bay được cao có 10.020 mètres, như vậy còn cao hơn phi-hành-gia Casale bay được cao có 9 620 m.

Thị giá quốc-trái : 3 ½. 58 45. — 4/. 1918, 62,75. — 5/. 1915 1916. 76 85. — 5/ 1920 87.30. — 6./. 1920 90. 50.

Tin Trung-hoa

Ngày 18 Octobre 1922

Tin Vương-sủng-Huệ

Vương-sủng-Huệ sắp họp các nghị-viên trong hai viện để luyện cáo cái tình hình kinh quá về việc đoàn-trái, để nhờ Vương-gia-Tường và Ngô-cảnh-Liêm nghĩ cách lưu-thông.

Tin La-văn-Cán

La-văn-Cán nhân tiết thứ chi-khoản không đủ, lại định thi-hành một món vay nhỏ để giúp sự yếu-nhu.

Tin Lý-hậu-Cơ

Hứa-sủng-Trí và Vương-vinh-Toàn hợp sức nhau để đuổi Lý-hậu-Cơ, hiện đã chiếm cứ được hơn 10 huyện. Tình-thế Lý-hậu Cơ càng ngày càng nguy cấp.

Tin Lê-nguyên-Hồng

Lê-nguyên-Hồng đã chuẩn cho Vương Bỉ là Cẩm-yên chuyển sứ ở Cam-túc toàn tỉnh được tự chức.

Tin Ngô-bội-Phu

Ngô-bội-Phu mưu việc Phụng-thiên rất gấp. Đã xin Lê-nguyên-Hồng đổi Trương-tác-Lâm phải giao-hoàn những khẩu-lưu xa-lạng, nếu không thì sẽ dùng binh-lực. Thái-độ có ý cương ngạnh.

Tin Bảo-qui-Khanh

Bảo-qui-Khanh ở Phụng-thiên về Bắc-kinh thuật chuyện Trương-tác-Lâm đã thuận giao-hoàn những khẩu-lưu xa-lạng, nhưng đề phòng xảy ra lại việc quân-lý Du-phụng thiết-lộ, mà phạm-vi tạm lấy Sơn-hải-quan làm giới-hạn.

Ngày 19 Octobre 1922

Tin Tào-Côn

Tào-Côn lại cấp điện về Bắc-kinh đòi lương hai trăm vạn.

Việc thống-nhất

Ngô-bội Phu đối Bảo-định mới có biểu thị định mưu việc thống-nhất trước, rồi sau mới bàn cử tổng-thống.

Việc đoản-kỳ công-trái

Bành-hán-Di hai lần viết thư cho Vương-sủng-Huệ ngăn trở việc phát-hành đoản-kỳ công-trái. Hết sức nói việc ấy chưa bỏ quốc hội thông qua thì thật rất trái phép, cho nên kế giao-khoản đến có ý quan-vọng.

Việc Tài-chính

Tài-chính-bộ nghĩ để-thủ cái tôn-khoản về thủy-lợi-phí cộng bảy mươi vạn. Tài-chính-bộ phái người tới Thượng-hải nói với Ngân-hàng công-hội thừa tiêu giúp đoản-kỳ trái-phiếu.

Tin Tôn-Văn với Lê nguyên-Hồng

Tôn-Văn cho đại-biểu là Quách-thái-Kỳ đến Bắc-kinh yết kiến Lê-nguyên-Hồng để đáp lại sinh-ý. Lê-nguyên-Hồng đặt tiệc ở Đông-xưởng khoản đãi Quách thái-Kỳ. Quách định đợi Trương-phất-Toàn ở Lạc-dương về Bắc-kinh rồi sẽ cùng sang Thượng-hải.

Hội-đồng Tư-vấn Trung-kỳ

(Tiếp theo)

Việc dẫn-thủy-nhập-điền

Việc này trong năm ngoái đã khởi đầu quan sát mấy địa-hạt tỉnh Quảng-ngãi, Quảng-trị và Bình-định, ấy là việc rất lớn sẽ giao cho nhà dẫn-thủy-nhập-điền, người ta có thể trông vào đó mà đợi cái hạnh phúc tương lai cuộc tài-chánh xứ Trung-kỳ.

Công cuộc sắp khởi hành là những việc này.

1 — Việc đào sông ở hạt Tuy-hòa về tỉnh Phú-yên. — Đây lấy nước sông Đà-rang mà dẫn vào một cánh đồng rộng chừng 20,000 mẫu tây. Việc dự toán kê trù đã xong rồi, qua năm 1923 thì sẽ khởi hành được.

2. — *Việc đào sông ở tỉnh Thừa thiên.* — Đây lấy nước ở sông Tả-trạch đem về tới 8.000 mẫu tây bên hữu ngạn sông Hương-giang : Hiện nay đương xét trù.

3° — *Việc đào sông ở Quảng-nam.* — Kể từ sông Tu bông thì tuới được 34 000 mẫu tây, nay hiện đương xét trù. Trong ba việc ấy, mỗi việc phải đến 3, 4 hoặc 5 năm mới xong được. Phí tổn về các công cuộc đó ngân sách Đông-pháp chịu.

Sông và đê

Đê ở tỉnh Thanh-hóa : Một món tiền phụ cấp là 100.000 mới lấy trong Đông-Pháp ngân-sách năm 1922 để mà bồi-bổ đê trong tỉnh ấy cho vững bền. Cái số tiền ấy không đủ, có lẽ sang năm không cấp nữa. Bởi vậy trong sở dự-toán ngân sách Trung-kỳ có trù một số tiền 6.000 để chi khoản ấy, vì tài chánh của Bảo-hộ không thể làm sao hơn được.

Vật kiành từ Ninh-bình tới Tân-giản Ngân-sách Trung kỳ định chuẩn 5000p.

Nhà công

Việc làm nhà mới cho các Nha-viện và việc tu-bổ nhà đã hiện có, mỗi năm tốn đến nhiều lắm.

Qua năm 1923 Ngân-sách Đông-pháp chịu phí tổn về khoản làm thêm nhà mới hiện nay đương trù cho Học-chánh, Y-chánh và Cảnh-trí viện ở Nha-trang, còn bao nhiêu công việc khác thì ngân sách Trung-kỳ chịu lấy.

Mối về sự tiền của xứ Trung-kỳ

Nhà-nước Đại-pháp gần nơi lo liệu để cho nước Đại-Nam được thêm sanh-vượng, dân được thêm sung túc, thì ắt phải tốn kém nhiều lắm ; ai ai cũng biết vậy.

Nào là việc đem nước vào ruộng, đào kênh, xây đập đắp đường xe-lửa ; nào là việc làm các con đường mới đi đứng-nhẫn chăng vàng ; nào là việc làm cầu cho các con đường mới đi được-nhẫn chăng vàng ; nào là lập trường nuôi thầy dạy học ; nào là làm nhà thương, bổ thầy thuốc, và y-sanh để trị bệnh, những công việc như thế tốn kém nhiều lắm —

Những công nghiệp ấy làm cho xứ này thương lai được bền vững, bởi vì lẽ lần nhờ thế mà nước được thạnh dân được giàu. Song làm tốn hơn bao nhiêu thì về sau ít năm mới bù lại được.

Hễ khi trả làm việc gì mới mà có một đôi người trí thức ngu xuẩn, chê bai về chống cự, thì cũng mặc kệ họ, không cần chi mà tìm cho biết cái nguyên do ấy, cái lòng phản đối ấy. Những người như thế thì chỉ ưng thấy các việc làm gấp ngày mà lại sợ bỏ thêm sưu thuế.

Họ quên nghĩ rằng tuy có chịu thêm sưu thuế một ít chi thì về sau nghề nông nghề thương lại càng được hưởng sự dễ dàng, mau mắn. Họ không hiểu rằng có vẫn giống thì mới có lúa mà gặt, muốn ăn trái thì phải trồng cây.

Cốt phải biết cách hao tốn tiêu dùng thì tương lai mới được lợi nhiều mới được sang tác.

Các công nghiệp đã làm xong ra đó thì cũng phá sự làm tưởng của những người ấy.

Còn các ông hội-viên hội Tư-vấn trong lúc lộ trình tới các xứ đến Kinh-đô, thì cũng đã mục kích một phần công nghiệp của nhà nước đã làm xong ra đó.

Lúc trước nếu các ngài có đi đường, thì phải dàng cáng hoặc võng xẻu-nẻu mà không thì xa phải đi nhiều ngày. Từ khúc đường này qua lối đường khác, đi đứng một nhọc biết là bao. Hai bên đường thỉnh thoảng chỉ có mấy cái trạm xá để nghỉ ngơi mà thôi. Bi đứng như vậy, thì khó nhọc mà có sự nguy-hiểm, bởi vì lắc lẻ còn có những thú dữ, và kẻ trộm cướp, nhiều hại cho tính hạt.

Chớ hôm nay thì còn đâu như thế ; người thì đi xe-lửa, kẻ thì đi xe điện, trải làng này qua làng khác, đi đứng bình yên vô sự. Khi đến Huế, mất đã tầng thấy Kinh-đô của Vua, rất đẹp đẽ hơn, lớn lao hơn, đã nên một thành-phố lớn. — Thấy vậy lúc trở về tỉnh nhà, thì có thể nói lại cho dân sự biết rằng công nghiệp nhà-nước Đại-pháp đã làm xong như vậy, thiệt là hay, thiệt là tốt, thiệt là ích-lợi chung cho mọi người.

Từ khi mở đến chữ, chánh phủ Bảo-hộ đã làm hoàn-toàn công-vụ của mình mà chẳng hề thêm xâu thêm thuế cho dân.

Trước khi biểu dân chịu hao phí thêm, thì nhà-nước muốn hãy tỏ cho dân biết trước những sự thành hiệu ích lợi sẽ ra dường nào. — Vì càng năm càng có những sự tiền-phí mới, nên phải xin ngân-sách Đông-Pháp phụ cấp cho càng năm càng nhiều hơn.

Tóc như sang năm là năm 1923 thì ngân-sách Đông-Pháp sẽ phụ cấp cho ngân-sách Trung-kỳ một số là 2.450.800 p., mà nhờ có thế thì tiền mới đã được.

Song không có lẽ cứ thế mà xin mãi được, vì nói cho phải ra thì người Trung-kỳ nên chịu một phần lớn trong số tiền-dụng đó, vì ích tiêu-dụng cho người xứ ấy mà thôi, mà để hưởng được một phần rồi. Bây giờ có gánh chịu bao lâm nặng cũng không tăng rồi gì, vì người xứ Trung-kỳ bây giờ đã giàu có hơn lúc trước.

Hãy xem cái gương của các xứ Nam-kỳ, Bắc-kỳ và Cao-miên trong mấy năm nay họ đã bằng lòng chịu

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ - Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

thêm thuế lớn mà không hề kêu nài gì cả.

Nay có biểu Trung-kỳ chịu thêm ít nhiều, thì cũng không bao lăm đâu, song phải có thêm mới đáng.

Các ngài hội-viên hội Tư-vấn Trung-kỳ này, các ngài là đại-diện cho những hạng người khôn ngoan, quyền thế trong vòng dân, các ngài nên hiểu dụ cho dân biết cái sự ích-lợi mà nó chưa hiểu rõ.

Các ngài nay cũng nên suy nghĩ mưu kế gì để tăng thêm của cải cho ngân-sách Trung-kỳ, là cần kíp lắm. Các ngài ung thế nào thì bày tỏ cho chánh-phủ biết.

Cái sự quan-yếu trong việc đó không khỏi tay các ngài được, vì các ngài có đủ tư-cách mọi bề mà trình ý-kiến thông-đạt để làm việc ấy.

(Còn nữa).

VĂN UYÊN

Thơ vịnh Kiều

(Tiếp theo)

Vịnh Kim-Trọng

Trí kỳ trăm năm để một người,
Nợ duyên đi nguyệt khéo trên người
Cùng may bề quế tra trường sở,
Quả kiếp vì ai đỏ khóc cười.

Vịnh Vương-Quan

Con nhà gia giáo nợ văn chương,
Để lại nghìn sau tiếng họ Vương.
Hai chị góp tài em góp chuyện,
Hoa chào ngõ hạnh đậm phần hương.

Vịnh Tú-bà

Nghề chơi khen cũng lắm công phu,
Bán phấn buôn hương lắm giật gù.
Ướm hỏi làng chơi còn thiếu mặt,
Chung lưng cho ghé cuộc lu bù.

Vịnh Mã-giám-sinh

Cậu Mã xưa kia học sách gì?
Bán buôn nghề nghiệp có ra chi!
Bẻ hoa nước trước sao tình vậy,
Đành chịu lấn xanh một buổi qui

Cảnh-viêm, Đình-gia-Hân

NHÀN ĐÀM

Cái bệnh khóc, cười

Khóc với cười là hai cái tình cảm tự nhiên, khỏi thì khóc vui thì cười, tùy từng lúc giao cảm khác nhau mà phát hiện. Như vậy sao gọi là bệnh được, thế mà người đời phần nhiều lại có cái bệnh đó, mới kỳ thay!

Trong một nơi kia, có anh Giáp và anh Ất, mỗi người đều có một cái tính riêng, vì vậy mà thành ra mỗi người đều có một cái bệnh kỳ ấy, cũng vì tính mà người thường phần đối nhau.

Giáp có cái tính đa-cảm, bất cứ sự gì thuộc về mình hay thuộc về người, nể hơi có ý bất bình ở trong là rên rỉ khóc than.

Ất có cái tính ngạo vật, bất cứ lúc nào thấy sự gì hay ai làm gì có ý khác lạ, thì ngả nghiêng cười cợt, ra ý chế bai.

Trong khi hai người gặp nhau thì đều phát bệnh. Anh cười thấy anh khóc ngộ nghĩnh lại càng cười già, anh khóc thấy anh cười nhỏ những lại càng khóc mãi, cười khóc, khóc cười, khiến cho kẻ bàng quan không biết cho khóc phải hay cười phải.

Giáp khóc Ất: Ôi! con người sao lại vô tình đến như thế! Ngẫm nay thế-sự đảo-điên, nhân tình khe khắt, cái mối thương tâm làm cho ta luống những đau đớn vì đời! Còn sung-sướng gì mà cười, mà lúc nào cũng cười cợt?

Ất cười Giáp: Hì... ! con người rõ gàn quá. khéo dư nước mắt khóc sự không đâu! Cuộc đời thực là một chốn kịch trường, ta ngẫm xem người vai trò nhẩy múa rắc rối lăng-nhăng kia, ta không thể nhịn được thì ta phải cười. Đau chi mà khóc, mà khóc thì có đau ai?

Đương lúc hai bên cười khóc lẫn nhau, kẻ khóc thì chau mày ủ mặt khóc thảm khóc thương, kẻ cười thì ôm bụng bưng mồm cười lấy cười để. Người thấy lạ đến xem đông vòng trong vòng ngoài, nghị-luận phân vân, mỗi người mỗi ý, rồi ra vì cái tính-cảm đối với hai người ấy, mà lại có bao nhiêu kẻ đưa theo mà khóc, thì nhau mà cười, mới lại kỳ nữa!

Ta thấy thế cứ theo cái lý-thuyết của nhà tâm lý học mà nói: Hai hạng bệnh-nhân đó, đối với đời đều có cái hại rất to, cái nguyên-nhân chỉ vì không có nhiệt-thành mà ra cả. Một kẻ vì cho đời là một trò đùa mà cười, đã cười thì khinh, đã khinh thì không biết quí trọng nữa. Còn một kẻ cho đời là một cái bể khổ mà khóc, đã khóc thì chán, đã chán thì không còn trông chi đến đời. Nếu đời lại phần nhiều kẻ có cái bệnh đó, thì đời sẽ có ngày duyệt vọng. Vậy cái bệnh đó ta cần phải chữa, mà chữa thì không gì bằng làm cho có được nhiệt-thành.

Sỏ-Bảo

Dư luận Nam-kỳ

Cái họa của dân ta về việc trộm cướp

Thiết tưởng từ ngày nhà-nước Đại-pháp qua khai sáng thuộc-địa dân ta hơn nửa chục năm; hết sức mở mang lo phương tính kế mong cho hai mươi mấy triệu đồng-bào ta chóng lên con đường văn-minh tiến-hóa. Cho nên nhà-nước hết sức mở mang cuộc kinh lế lý-tài, khoáng-trương công-nghệ: lại đặt ra phòng cảnh-sát rất nghiêm, phép luật nặng nề để ngăn ngừa những cảm cái ăn trộm ăn cướp. Thật ta chánh-sách hay, ân huệ dân ta nặng ngày càng cái ân trộm nghĩa đầy của thầy ta vậy.

Thế mà dân ta còn thâm vì nỗi trộm cướp lẫy lừng khắp cả sáu châu; là bởi làm sao? — Suy ra cũng bởi người khôn cần khó, sự sinh sản ngày một mở mỏ. Nên chi những kẻ dại-dột thì làm càn; còn biết chỉ là liêm-sỉ, còn kẻ chi là pháp-luật nặng nề, miễn ấm cật no lòng, có tiền nuôi lấy vợ con thời thỏa thích.

Nhất là mấy năm cuộc chiến-tranh vừa qua thì cái phong-trào trộm cướp càng ngày càng tăng tiến. Bởi thế từ nơi phồn-hoa đô-hội cho chí cùng cốc thôn quê, đêm nào là không có trộm, thảng nào là không có cướp, trộm cướp rầm rầm mỗ rống như nhái, tiếng súng nổ vang trời, người ta làng nghe rậy đến. Thật là một cảnh tượng rất biến cho xã-hội ta ngày nay; mà ai cũng xanh mắt mũi, hết chỗ này đến chỗ kia, kẻ có ăn tắc tưởi than thầm, người giàu có ngủ không an giấc. Sự tài sản cái sanh mạng cần dân ta ở giữa cái phong trào trộm cướp tối-tăn này, thật nguy khốn không biết chừng nào!

Chẳng kể đâu cho xa, như trong mấy tháng gần đây, ở quận Vũng-liêm, thuộc tổng Bình-trung, xảy ra hai đám ăn cướp giết người lấy của. Thứ nhất: chúng nó đánh nhà bà Ngth Ẩn, bắn chết tên Hương-trưởng Đ là rể thứ bảy của bà, thứ nhì: chúng nó đánh chết bà Suong-phụ H..... ở làng Trung-điền rất nên thảm thiết. Ôi! phải chăng có thì-hành cái thủ-đoạn trộm cướp đoạt tài sản giết người rồi thôi sao, lại chúng nó có cái ác tâm, hễ chúng nó trộm cướp đám nào chẳng may, bị quan làng bắt đặng, thì chỉ cho khỏi sự khảo tra, mà hễ khảo tra thì chúng nó khai cho những người chúng nó đã dạ hiềm thù; mà ai là chúng nó thù hiềm ? — Chẳng qua mấy tay làm làng, vì công-lý, vì phận-sự cố công chúng sức mà trừ cho hết gian-nhân. Chúng nó thấy người có chí nhiệt-thành như vậy có thể là ăn, nên khi chúng nó làm cảnh-ngộ như thế, lại khai dắt cho là đồng-loài với nó, hoặc chỉ đường, hoặc cho mượn súng v. v. thì thế nào quan làng dung cho được, dẫu rằng : biết chúng nó kiếm cớ khai gian, nhưng theo phép công thì phải bắt. Đến khi bắt, than ôi! sự ngay gian dân quan mới rõ; nhưng trong lúc này tránh sao cho khỏi sự khảo tra cùm kẹp, cái thân chịu vậy bữa đau đớn, thêm một nỗi cậu bắp chú cai,trăm điều khốc hại! Chờ cho đến cửa công phán xét cho hắc bạch phân minh thì tử tù thường nay cũng chịu lắm điều khổ sở. Thế mà có người tốn bạc vạn tiền trăm mà không thoát trong vòng lao lý!

Than ôi! người nghĩa-khí, kẻ chí hăng gặp việc thì làm, không hề nhứt nhát, không dự dự, không sợ oán, chẳng sợ kẻ thù, miễn không hổ với danh dự mình thì được, thì tránh sao khỏi nọc rắn miệng hùm của quân ác nghiệt kia.

Thế mà biết sao, đường họa phúc vô môn, dẫu làm cảnh ngộ như vậy, dẫu mất danh-dự, dẫu bị hàm oan, dẫu thịt nát xương tan, cũng nhẫm mắt đành liều đưa chân theo mấy tạo

Bỏ, cái họa trộm cướp cần dân ta như thế; ai là người có chí nhiệt-thành cũng quê vức có đáng chau mấy cho chăng?

Ôi! đêm khuya canh vắng, ngồi một mình ở chốn thư phòng, đốt ngọn đèn tàn nghĩ vơ vẩn; nhớ đến cái phong-trào trộm cướp rất nên dữ dội này, lan khắp đâu đâu, mà bất rùng mình lo sợ cho đường trường-lai nước nhà ta lắm lắm. Nên chi vội vàng viết bài này. Mong rằng các nhà chánh-trị, nhất là mấy quan chủ quận cùng mấy ông cai tổng các ngài ở vào cái địa-vị rất cao tối trọng, xin hết lòng vì nước vì dân cố công cùng sức, lấy được mà khuyên dân làng, lấy tài mà trừ loài gian ác công bình chính trực, giữ mực thanh cần làm cho kẻ gian nhân bỏ giáo phục tòng, người lương-thiện mới an-cư lạc-nghiệp.

Các ngài nghĩ sao ?

Võ-ag-liêm, Ng-Thành dit Lao
(A. H. B.)

VIỆC HANOI

Giá hạn. — Kể từ ngày 25 Octobre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 35.

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* chở thư tín đi Hong-kong qua Hoihao và Kouang-tchéou-wan sẽ khởi hành ở Haiphong ngày 27 Octobre hồi 8 giờ.

Thư tín trên Hanoi mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa hồi 20 giờ 07.

Ngày hội mồng 2 và 11 Novembre. — Quan Toàn-quyền vừa thông sức cho các quan thủ hiến các xứ về việc làm lễ ngày 2 và 11 Novembre.

Vì ngày 2 Novembre là ngày lễ kỷ niệm các binh sĩ tử trận theo như luật ngày 24 Octobre 1919 thì không có điều binh ; nhưng ngoài giá những lễ theo các tôn-giáo thì sẽ đặt những lễ của nhà-nước tại nghĩa-địa hoặc ở chân các đài kỷ-niệm chiến sĩ trận vong hoặc nếu ở các tỉnh thì tại tòa Sứ hay tòa Bố.

Ở các làng thì cuộc lễ kỷ-niệm các chiến-sĩ bản xứ sẽ làm tại các đình chùa.

Còn như lễ kỷ-niệm ngày đình chiến và Chiến thắng thì ở Đông-pháp tuy chưa thi hành điều luật mới của Nghị-viện về việc lấy ngày 11 Novembre làm ngày công lễ đặc luật ngày 10 Novembre 1921 để đặt ra, nhưng quan Toàn-quyền cũng đã sức phải theo ngay từ năm nay và xuất địa phận Đông pháp đều phải mừng ngày hội 11 Novembre một cách rất long trọng.

Ở Bắc-kỳ tự thì ngày hội ấy có mấy quan võ phi-cơ Xiêm-la đi đường không trung tới nơi, bởi vậy quan Toàn-quyền đã cấp cho sở dự-toán Bắc-kỳ một số tiền tự cấp 3000 đồng để mừng ngày hội ấy tại Hanoi và Haiphong cho được thêm long trọng mà hoan nghênh các nhà phi-cơ Xiêm-la.

Cuộc đấu-xảo Marseille. — Ngày 19 Novembre này thì cuộc đấu-xảo Marseille sẽ đóng cửa.

Quan Toàn-quyền đi thăm sở Vô-tuyến và trường máy bay. — Chiều 23 vừa rồi, quan Toàn-quyền đến thăm sở Vo-tuyến Bạch mai, có M. Courtois dẫn ngài đi xem rất kỹ càng.

Đoạn rồi, ngài sang trường máy bay thì đã thấy quan Thống-soái Blondlat đợi sẵn. Quan Thiếu-tá Giai-ze là thổ hiến sở Tàu bay có giới thiệu các quan võ phi cơ cùng quan Toàn-quyền, rồi dẫn ngài đi xem các nhà máy ở trong trường. Trong khi ấy có năm chiếc tàu bay lượn trên không-trung vùng Bạch-mai rồi là vai về.

Các tem thay giấy tiu-chỉ. — Phàm các công sở nhà nước hay là các sở tư, các viên-chức thuộc về công-vụ (offi ciels ministériels) cùng các tư gia, hễ dùng đến những giấy phải dán tem thuế lệ mà không muốn dùng các thứ tem ấy hay là các giấy tin chỉ thì được phép dùng giấy-đa,giấy in rồi hoặc giấy chưa in của mình kiểm lấy mà trước khi dùng thì phải đem xin đóng dấu.

Nếu khổ giấy kém khổ giấy tin chỉ 12 xu thì tiền thuế phải nộp là 12 xu; nếu to hơn tờ giấy tin chỉ 24 xu thì tiền thuế phải nộp là 36 xu, bất cứ khổ lớn thế nào. Còn những tờ, nếu khổ giấy bé hơn khổ tờ tin chỉ 24 xu mà to hơn khổ tờ 12 xu thì tiền thuế nộp là 24 xu

Quan Thống-sứ đi kinh-lược. — Như lời bản-báo đã nói hôm qua, quan Thống-sứ Monguillot đã đi ô-tô lên Cao-bằng lúc 10 giờ sáng quan *Docteur* Le Roy des Barres cũng đi với ngài.

Đấu xảo Canh-nông. — Bản báo vừa tiếp được quyền điều-lệ về việc Đấu xảo Canh-nông ở Bắc-kỳ và phía Bắc Trung-kỳ :

Nếu trong xứ không có dịch trâu-bò thì cuộc đấu-xảo ấy mở vào ngày 14 đến 17 Décembre.

Cuộc đấu-xảo này chỉ mở riêng cho các nhà chăn nuôi Pháp Nam mà thôi.

Những người muốn dự cuộc đấu-ấy thì phải làm đơn xin quan Công-sứ tỉnh mình, trong đơn phải kê tên họ nghề nghiệp chỗ ở và những vật đem đấu phải kể vào thứ hạng. Ngoại ngày 30 Novembre thì không nhận đơn nữa.

Thi các thứ tiếng Viễn-đông. — Sáng hôm nay tại phủ Thống-sứ đã bắt đầu thi các thứ tiếng Viễn-đông bậc đệ nhị cho người qui-quốc. Bài tiếng Nam phải dịch ra tiếng Pháp như sau này :

Thuế-lệ

Việc thuế khóa là một việc rất hệ trọng trong cách cai trị của Nhà nước, mà nộp thuế thì là một nghĩa-vụ của người ta. Vì người ta không thể tự nhiên ngồi yên ăn ngon ngủ kỹ được, tất phải có quan Cai-trị, có quan binh và binh lính để xử đoán lẽ phải trái (1) để trông nom (2) kẻ gian phi, và giữ cuộc yên ổn cho dân thì dân mới làm được công này việc khác : Cày (3) cấy được mà ấn, buôn bán được mà dùng. Hoặng chi Nhà-nước lại còn phải sửa sang những việc ích lợi, chỉnh đốn mọi việc, cho được mở mang lẫn hóa, phải cần dùng đến tiền, thì sự nộp thế, thường ai đã hiểu nghĩa-vụ không nên còn oán-ngại gì nữa.

Thuyên chuyển trong ngạch Y-tế. — M. Hoàng gia-Hội, thầy thuốc thứ sai bạng ba ở Sơn-tây đổi đi Thái-nguyên thay M. Đỗ-Khải.

M. Đỗ-Khải, thầy thuốc thứ sai bạng năm ở Thái-nguyên đổi đi Bắc-ninh.

M. Đỗ-Dương, thầy thuốc tập sự mới bổ nay đổi đi Lai-châu thay M. Vũ-kim-Minh.

M. Vũ-kim-Minh, thầy thuốc tập sự ở Lai-châu nay đổi đi Phủ-lý thay M. Trần-văn-Lại.

M. Trần-văn-Lại, thầy thuốc thì sai hạng năm ở Phủ-lý đổi đi Hưng-yên.

M. Nguyễn-văn-Ấu, thầy thuốc tập sự mới bổ nay đổi đi Sơn-la thay M. Đỗ-văn-Duyên.

M. Đỗ-văn-Duyên, thầy thuốc thì sai hạng năm ở Sơn-la đổi đi Bắc-giang thay M. Phạm-ngọc-Côn đổi đi nơi khác.

1 Trái. — Phòng — 3 Cây.

M Nguyễn-văn-Hải, thầy thuốc tập sự mới đỗ nay đổi đi Yên-bay.

M. Vũ-văn-Minh, thầy thuốc tập sự mới đỗ nay đổi đi Hòa-bình.

Lương thừa phải được tăng — Kể từ ngày 1er Janvier 1923, niên bổng của các thừa phái hạng tư và hạng năm thì định lại như sau này :

Thừa phái hạng tư : 204 p. 00
Thừa phái hạng năm : 180 p. 00

Bưu trí — M. Bùi-kiến-Đầu, trí huyện hạng nhì tại Thái-nguyên (Bắc-kỳ) được về hưu trí kể từ ngày 1er Novembre 1922.

Đường xe lửa Vinh-Đồng-hà. — M. Dương-văn-Liêu thầy thuốc tập sự tại nhà thương Thanh-hóa thì nay đề ra ngoại ngạch để lòng sự tại bộ Hôa-xa thứ ba coi việc thuốc cho đường Vinh-Đồng-hà.

Ngạch học-chính. — M. Ng-văn-Phẩm, giáo học hạng nhất, tòng sự tại nha Học chính Sơ-đẳng được nghỉ già hạn 5 tháng.

Tiền phụ cấp đền đất. — Quan Toàn-quan đã ký nghị định cho phép lấy ba trăm tám mươi bảy đồng, 98 xu để đền cho những nhà bị lấy đất làm đường thuộc-địa số 4, đường Lạng-sơn đi Lộc-bình tỉnh Lạng-sơn

Tòa án Trùng-trị. — Sáng hôm nay hồi 9 giờ tòa án Trùng-trị lập phiên tòa bắt thường tuyên án tha M. Dandolo là chủ-bút báo *Avenir du Tonkin* bị M. Bafleteuf là luật-sư kiện về một bài báo nói đến ông ấy.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Nhà hát Tây. — Phường hát Dupuis đến tối thứ năm này thì khai diễn.

Ngã xuống hầm tàu. — Tối hôm kia có một người cu-li là Phạm-văn-Tảo 32 tuổi làm ở tàu *Armand Behic* ngã xuống hầm tàu bà thuốc toạc cả trán. Thầy thuốc trong tàu đã buộc thuốc ngay cho; người cu-ly ấy lại xin về nhà chứ không chịu vào nhà thương.

BẮC-NINH

Thuyên-chuyển. — M. Đào-trinh-Cự giáo học trường Pháp-Việt Bắc-ninh đã có ngị định sang giáo học trường Bảo-hộ Hanoi kiêm chức giám thị.

M. Cự đã đi Hanoi chuyến xe lửa 6 giờ chiều hôm kia. Các bạn đồng sự và người quen biết đều đến tiễn ông ấy lên tàu, hoặc tiễn qui, không có đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đổi hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở từ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán ấy, để cho người làm sổ tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay kỳ tên vẽ tắt, hoặc thêm quê, không có đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

QUẢNG-YÊN

Khám thịt. — M. Ng-tảo Giám, Thủ ý thì sai hạng sáu ở Quảng-yên nay kiêm việc khám thịt ở bạt ấy. Phụ cấp mỗi năm là 144 đồng.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

N° 81 TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Cả đám xỏ bàn đầy ghế đứng đầy ắm ắm.

Mã gia-linh sẽ nói với Thiếu-đế rằng :

— Xin Thánh-thượng để cho mọi người đi đâu đi, Thánh-thượng hãy cho hạ-thần lấy một đôi phút đồng hồ. Hạ thần muốn thân cận Thánh-thượng một việc, hạ thần cần phải làm gấp ngay tối hôm nay.

Vua Lô y thập-tứ phán hỏi :

— Cả Thái-hậu và Hoàng-phi chứ ?

Đức-ông nói :

— Cả Ân-du quốc-công.

Ngay lúc bấy giờ, giáo-chủ quay lại bên giường, buông bỏ vi che khuất giường đi, tuy nhiên giáo-chủ vẫn để mắt vào mấy người ngồi ăn đàng.

Bậc-na-ăn đưa một cái áo dà cho giáo-chủ, giáo chủ đứng sau bỏ-vi, vừa mặc áo, vừa cất cái tiếng run run mà rằng :

— Ghi-sơ bá-tước ơi !

Người tuổi trẻ đến gần mà rằng :

— Bẩm đức-ông ! Tôi đây.

— Ông cầm bài bộ tôi. Ông đỡ đấy. Ông ạ . . . Đàng cho họ phải cùng ta ít tiền nhé.

— Xin vâng, bẩm đức-ông.

Người tuổi trẻ ngồi xuống bàn, nhà vua thì đi ra nói chuyện với Thái hậu và hoàng-hậu.

Bá-tước cùng nhiều vị đại thần danh-giá đã thấy bắt đầu hơi xô xát.

Trong khi Phi-líp quốc-công nói chuyện trang hoàng với Lô-liên vệ-sĩ, thì ở đằng sau mặt giáo-chủ, không nghe thấy tiếng áo lụa một sợi nữa. Đức-ông nghĩ đã theo Bạc-na-ăn đi sang bên buồng giấy giáp ngay với phòng ngủ.

Quốc-sự

Giáo chủ đi sang phòng giấy thì thấy La-phe bá-tước đang chờ tại đó. Bá tước đang mai ngẫm một pho tượng Ra-phăn tuyệt đẹp để trên cái tủ đựng đồ vàng bạc. Đức-ông ngài cứ lẳng lặng rón rén như một cái bóng từ từ tiến đến, bắt gặp vẻ mặt của bá-tước, Đức-ông vẫn quen làm như vậy đó, toan những nhìn qua một khách cũng đoán ngay được cái kết quả câu chuyện của khách hồi lê thế nào. Nhưng lần này sự chợ đợi đó là lắm, Đức-ông tuyệt nhiên không đọc thấy chi trên bộ mặt của A-tố, cả đến cái cách khiêm cung vẫn thường quen thấy trên hết thấy một vẻ mặt xưa nay, cũng lại không thấy nốt. A-tố bận đồ thâm thêu chỉ bạc, đeo huy chương của thành thân hội, Miệt-đái hội, và một cái giấy Kim-lông. Ba thứ huy-chương quan trọng nhường ấy, duy chỉ bậc quân vương hoặc một tên kép bát mới có đủ mà thôi.

Mã-gia-linh lông mắt trong cái khe kỳ ra đã hơi rối rít cả mình, để nào lại xem nên đặt cái tên gì cho bộ mặt lãnh đạm ấy, mà không được.

Bên sau giáo-chủ ngồi xuống, cho Bạc-na-ăn và Ba-liêu ra. Ba-liên, lấy cái tư cách nhà thư-ký, bấy giờ đang sửa soạn để cầm bút.

Giáo-chủ rằng :

— Tôi đã biết có một viên sứ thần của Anh-quốc đến.

— Phải. Anh-cát-lợi quốc Hoàng-đế bệ hạ sai đến, Bẩm Đức-ông.

Mã-gia-linh ngọt ngào nói :

— Người Anh mà ngài nói tiếng Pháp đúng lắm, thưa ngài.

Giáo-chủ vẫn nhìn trộm luôn vào ba cái huy-chương mà nhất là bộ mặt của viên sứ-giả.

A-tố đáp :

— Dám thưa Đức-ông, giáo-chủ, tôi không phải là người Anh mà là người Pháp đó.

— Đó mới lại lạ chứ. Anh-hoàng lại kén người Pháp để đi sứ cho mình. Thế mới là điều rất tôi chờ... Xin ngài cho tôi biết lên ngài là gì ?

Đối với một ông thế-trọng quyền thế rất mực lại bay kiểu cách tự tôn như rứa, đáng lẽ phải kính chào hơn thế mới phải, nhưng A-tố chỉ khẽ chào một tí mà đáp rằng :

— La-phe bá-tước.

Mã-gia-linh xo vai lại, dường như để nói rằng : Tôi không quen cái tên ấy.

A-tố không hề chớp mắt.

Mã-gia linh lại nói :

— Và ngài đến để nói với tôi rằng....

— Đại Anh-quốc Hoàng đế bệ-hạ sai tôi đến báo tin cho Pháp-hoàng rằng ..

Mã-gia-linh cau lông mày lại.

A-tố nói thông đi rằng :

— Báo tin cho Pháp-hoàng biết rằng Sắc-lê đệ nhị Hoàng đế đã may mà khỏi phục được ngôi báu của ông cha.

Cái anh Mã-gia-linh vẫn quyết chờ hễ có những bộ cái khí sắc lạ ra, Mã vốn không phải là người không quen nom thấy trong cái cách lễ-phép người lịnh mà nẫu như kiên kỳ của A-tố, tỏ ra dáng thì nghịch, không phải là cái khí hậu thường trong cái vườn nóng bồi là kém là chốn triều-đình kia.

Mã-gia-linh cất cái giọng rắm rắn hỏi :

— Hẳn ông cũng có quyền chức chứ ?

— Có... Bẩm Đức-ông.

Cái tiếng : « Bẩm Đức-ông » ấy vết vả mới ở trong cặp mồi A-tố bật ra được, dường như nó làm cho cặp môi kia sây sát ra vậy.

— Có phải vậy thì ông cho xem nào.

A-tố lôi trong cái tài nhung thêu đỏ trong lần áo ra một bức thư. Giáo-chủ chìa tay.

A-tố nói :

— Vô-phép, đức-ông, nhưng thư này là của Hoàng-thượng.

— Tôn-ông ơi, vì ông đã là người nước Pháp, thì ông phải biết một ông thế-trọng đối với Pháp-triều cái giá-trị nó ra thế nào.

A-tố đáp :

— Quả thực trước tôi cũng đã có thụ dụng về cái giá trị của các ông thế-trọng thật, nhưng từ đó về sau, đã lâu năm rồi, tôi quyết định chỉ giao thiệp với các bậc đế vương mà thôi.

Mã-gia-linh, đã bắt đầu nổi giận, nói :

— Vậy thì ông không được thấy quan thế-trọng, mà cũng không được thấy nhà-vua.

Rồi Mã-gia-linh đứng dậy.

A-tố lại bỏ phong thư vào tài, chào một cách nghiêm nghị, rồi bước ra cửa.

Cái mặn lạnh ấy lại càng chọc tức cho Mã gia linh. Mã-gia-linh kêu lên rằng :

— Cái cách ngoại giao ở đâu mới kỳ dị chứ ! Bây giờ có phải còn thì Cô-rôm-uyên ở đâu, mà cho những thằng thích-khách trá hình làm người chuyên-ấy sự-vụ đến ? Tôn-ông ơi ! Tôn-ông chỉ còn thiếu có cái mũ trụ ở trên đầu và quyền sắm-thư trong dây lưng nữa mà thôi.

A-tố nói trắng ngay rằng :

— Thưa ông, tôi chưa bỏ bao giờ có được cái quyền lợi được giao thiệp với Cô-rôm-uyên như ông, và tôi chỉ trông thấy những viên chuyên ấy sự-vụ cầm hầu gươm ở tay mà thôi. Vậy với các ông thế-trọng thế nào cô, còn như Hoàng-đế Sắc-lê đệ-nhị, thì tôi biết rằng khi nhà vua viết thư cho Lô-y thập-tứ Hoàng đế, thì không phải viết cho Đức-ông giáo-chủ Mã-gia-linh. Thưa ông ấy phần bội ký, tôi không thấy có chỉ gọi là ngoại-giao cả.

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ
MẠ VÀNG
Mấy kỳ-mã.
15 châu kính
Một cái kim có chất đạ quang
BẢO HÀNH 20 NĂM
Giá. . . . . 11 $ 50
Bán ở hiệu :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

Hỏi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam Việt phải đau nước, phải ngộ lanh, phải đau khi quân mà đã chữa thuốc không phải được. Hoặc là đã không chữa chết bỏ có... mà bởi không người phải đau khi quân đã linh miễn hoặc phải đau ở phải ; nay hỡi cho người giải chứng lao, nay tôi không các người nào chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã kêu là một bệnh phế gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhược tín. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay khiến sung được bao nhiêu và phẫu nhiều không sinh để được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong 60 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu đét, gầy mòn hẳn.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bác mãn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi thì các ngài bệnh đi mới được.

Vậy có viện thuốc nào hiệu **Bào-chế MONTÈS** số 84 *Paul Bert Hanoi* có bài mua một lọ **BRONCHOSERUM** giá là 0 $ 90. Sang và chiều trước khi ăn cơm, lấy nước một thìa cà-phê, cùng một lọ, thì tự khắc mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . 0$90

Vin Tonique Nonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho dân bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ màu nâu (*brune*).
Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (brune) lại chính là thứ Dầu cá cần biện để bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pink »
Một lọ. . . . . 0$.45
Độ 0$.65 đến 0$.70
Sáu lọ. . . . . 2$.50
Độ 3$.60 đến 3$.70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc máu-bổ bổ huyết
Một chai phẩm tự lit. . 1$00
Một lit. . . . . 3$.50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.
Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi
Bào chế MONTÈS, 84, phố Paul-Bert, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM
(*Payements en timbres-postes*)
Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đồi chỗ lẻ, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

CAO-BẰNG
Tiền phụ cấp cối ngựa. — M. Ng-v-Chương, thư-ký Hội-họa hạng ba, mỗi tháng được lĩnh 10 đồng phụ cấp cối ngựa.

PHÚ-LÝ
Tình sao tình học như vậy. — Mới đây có một chú Hoa-thương, tuổi còn trai trẻ, trông người tưởng cũng là một tay ăn đã lắm thịt lợn An-nam, đến đêm mới đây, không hay vì có gì lại thấy quận-quại ở trong một cái thùng vôi mới tôi bên vệ sông, người ta thấy thế, vội hô hoán mọi người, vực chú vào nhà thương phục thuốc, chẳng ngờ thương quá nặng, đến sáng hôm sau thì chú liền tạ thế ở trong phúc-đường, thân-nhân đã đem an táng tại nghĩa địa, có người bảo tên bi-kịch ấy xảy ra là tự chuyện tình duyên rắc rối, hay là điều ghen ghét lôi thôi, nếu quả thật ra, thì cái chữ phong tình hật đáng ghê sợ Giới tình biến ảo, sóng ái đập đồi, dẫn mình trong chốn thăng với, vì đâu nên nỗi giới ơi là giới !

Vì tập xiếc mà ngã. — Mới rồi có 2 đứa con gái lấy thừng buộc lên cây, tập làm xiếc, lúc thì đu, lúc thì nằm, lúc tập leo dây, chẳng may thừng lỉ đứt dây, ngã xông xuống đất, bất tỉnh nhân sự, lúc lâu tỉnh lại may thân thể không việc gì

VIỆC KINH-ĐÔ

Ngày lễ Vạn thọ. — Ngày mồng một tháng chín Annam (10 Octobre 1922) là ngày Vạn-thọ khánh-tiết, thường năm những khi gặp ngày khánh-tiết thời những nghi-chế lễ-nghi đều chiếu thường-lệ phụng hành như các năm trước. Những điều ấy năm nào bản-quán cũng đã tự thuật tường tất, tưởng chẳng phải kể ra đây làm gì cho phồn văn ; vậy tin lược tự đại-khái như thế nầy :

Từ tối hôm 26 tháng tám, hoàng-thành nội ngoại cùng các nơi thương-thôn đều trương đăng kết thể. Tối hôm 29 ở trong Nội có làm lễ tế Mụ, sáng ngày mồng một có lễ thiết-triều ở điện Thái-hòa ; lễ ấy làm rất long trọng, có quan Khâm-sứ Trung kỳ cùng các qui quan vào chúc hỏ và có đọc bài chúc từ. Hoàng thượng cũng có đọc một bài đáp từ để đáp phúc lại chúc của quan Khâm-sứ. Khi lễ thành có khoản đãi quan Khâm và các qui quan một tiệc rượu ở đàng sau điện ấy và có ban yến đãi đình-thần tại nhà duyệt-lại. Chiều 5 giờ, tại trước Ngọ-môn có diễn trò « đánh đông » có mời quan Khâm-sứ và các qui quan đến xem. Đến tối ngày lễ lại có hát bội và múa bài bông ở trong Đại-nội ấy là khi hoàn lễ những sự thương đăng kết thể thời khởi đầu từ hôm 28 tháng tám đến hôm mồng 2 tháng chín mới thôi.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA
Trường Pháp-Việt Bái-thượng.
Ai mới ở tỉnh Thanh đi lên, trước khi trông thấy phố-xá Bái-thượng thì đã trông thấy một dẫy nhà dài cao và rộng rãi mới làm xong, ấy là trường học. Nhà trường này làm theo kiểu trường Thanh-hóa. Kể các trường phủ huyện ở tỉnh Thanh cũng nhiều và cũng to, nhưng sánh với trường ở Bái-thượng thì cũng còn kém.

Dân ở đây có được cái nhà trường đẹp để ấy cũng là nhờ quan Đại-Besse Laramignère đã có lòng sẵn sóc về việc học. Khi trước trường bằng tranh và hẹp lắm, nên ngài mới xin với quan trên làm trường khác. Ngài xin đâu được có hơn ba trăm bạc, mà nay cái trường ấy làm lên giá đến ngót bốn nghìn. Của nhà nước có ít liền mà ngài làm được to như vậy, mới biết ngài đã tốn nhiều công phu, mới rõ ngài rất nhiệt thành muốn khai-hóa về đường giáo dục cho dân xứ này. Ngài quyên tiền mấy nhà hảo-tâm lớn thì đã có mấy ông châu, thuộc quyền ngài cai-trị giúp gỗ và giúp tre, nứa. Thợ làm thì ngài chỉ thuê ít nhiều, còn thì ngài bắt khổ-sai làm. M. Trang, đội coi đồn Khố-xanh ở đấy cũng đã hết sức trông nom và bảo ban những khổ-sai để làm cho được chính đốn. M. Trang đã làm hết bổn phận như vậy, chẳng quan trên cũng sẽ xét công lao mà tư thưởng cho.

Kỳ giả trông thấy nhà trường mới này lại hoài tưởng tới cái nhà trường cũ bằng tranh mới nói ở trên kia. Ai trông thấy cũng không bảo cái nhà lý là nhà trường, lại thêm ngay bên cạnh chỗ ồn ào suốt ngày thì ông thầy làm sao mà dạy dỗ được. Tôi nay trường vừa rộng rãi có bốn lớp, lại được quan Đại nghĩ biết rằng trường thì phải làm một nơi tĩnh mạc, nên ngài chọn chỗ làm trường rất tiện cho bề học hành. Dân ở đây là một nơi thượng du, nên họ it chuộng về sự học thành cho lắm. Khi trước (cách chừng độ giảm năm nay) trường chỉ có một lớp với độ hơn mười tên học-trò, mà ngày nay đã có bốn lớp như vậy thì biết việc học ở chốn này cũng đã có bề mở mang. Nhà-nước biết ở đây sau này việc học cũng chẳng kém chi mọi nơi, nên vừa rồi có bổ ông giáo Phạm-văn-Hợi ở tỉnh Thanh đã mấy năm nay rồi sang về sự dạy dỗ để là trường đây cho việc học được mau tấn tới, và để cho những con nhà nghèo khi đã học hết lớp sơ-đẳng rồi muốn theo đuổi học nữa cũng có chỗ mà học, khỏi phải xuống trường tỉnh Thanh, vừa xa xôi, vừa tốn kém, ông Hợi mới đổi lên đó, phần nhiều bà con ta trên này ai cũng biết, ông là một nhà sư-phạm rất chăm chỉ, mấy năm ông ở tỉnh Thanh, cha mẹ học-trò đã có lòng qui mến, vì năm nào học-trò ông đi thi bằng sơ-học tốt-nghiệp cũng đậu nhiều. Ông về đường giao thiệp cũng rộng, chơi với anh em không bỏ đề cho ai phải mất lòng. ông mới lên đây mà nhiều người cũng đã phục cái tinh hạnh của ông. Từ bữa ông lên đến giờ, ông hết lòng cổ-động để cho học-trò được đông. Những ngày lễ nghỉ, ông thường đến thăm cha mẹ học-trò và đến những nhà có con, có cháu mà chưa muốn cho đi học, ông nói những việc ích lợi về sự học ngày nay thế nào, nên học-trò của ông năm nay cũng đông hơn mọi năm nhiều. Nhưng số học-trò ở đây với số học-trò ở trung-châu thì cũng chưa gọi là đông mấy, nên ông thương tô ý vẫn lo liệu nhỉ cách để số học-trò ông mỗi ngày một thêm lên.

Vậy ba con ta đã có trường đẹp thầy tốt và chăm cần như tuổ, mong rằng bà con ta ở đây và ở những các làng gần đây ai nấy đều cho con cháu đi học cho đông để khỏi phụ lòng nhà nước đã có lòng muốn khai hóa cho ta.

Một-sơn

QUẢNG-CHÂU-LOAN

Tình khứ lưu. — Trong mấy hôm nay, dân hai tỉnh Tchékam và Forti-Bayard thật là nhiệt-náo về sự tiễn quan thủ-hiến De la Brosse về qui quốc.

Hồi 5 giờ chiều hôm 10 thì các qui quan và các qui phu-nhân cùng các nhà phú-thương hai tỉnh tựu đông đủ tại phòng Thương-mại thì M. Wong là thầy thuốc thay mặt hàng hội Thương-mại đọc bài chúc bằng Pháp văn, rồi tới quan chúa tỉnh De la Brosse đọc lại một bài.

Sáng hôm 13 trở đi, trong thành-phố đã rộn rịp kéo cờ, nhất là từ cửa đình quan Sứ ra tới cầu, chỉ chít những cờ hai nước. Ở đầu cầu có làm một cái khải-hoàn-môn bằng lá kẽ hoa rất đẹp. Đúng 5 giờ chiều thì quan chúa tỉnh De la Brosse xuống tàu, lúc ở dinh bước ra, các quan theo sau đông lắm, ngài đi bộ cho tới đầu cầu, pháo nổ liên thanh, tiếng kèn trống rầm rầm, bên tay hữu thì các qui quan cử hàng chữ nhất, tiếp đến người bản-địa và đồng-bào ta liên tiếp mãi cho suốt một cái cầu, bên tả một hàng chữ nhất lính bản-địa giữ tay chào.

(Xem trang thứ tư)

Anh theo lối Âu-châu hay Nhật-bản!

Ai muốn ảnh đẹp ! Nên đến ảnh hiệu NGHIÊM-XUÂN-THỤC mới khai-trương, tại số 18, phố Mũ-vỹ (N° 18, Rue des Chapeaux) Hanoi.

Chủ-nhân đã được ân-thưởng ngân-tiền và nhiều giấy khen vì rất thạo về nghề ảnh.

Nhà kính hiệu ấy, vừa theo lối Âu-châu vừa theo lối Nhật-bản, có thể chụp được đủ các lối ảnh.

Những máy ảnh, các đồ bài-trí, cùng các fonds hiệu Nghiêm-xuân-Thục toàn sắm theo lối mới cả. Xin giới-thiệu cùng các bạn độc-giả.

2097

ĐỊNH-GIÁ VIÊN THUỘC VỀ TOÀ ÁN SƠ-THẨM TẠI HANOI

Bán đấu giá về việc vỡ nợ

Những đồ đạc của hai vợ chồng Nguyễn-văn-Can và Phan-thị-Sao tức là Vạn-leh, buôn bán ở số 80, đường bờ sông (Quai Clémenceau) Hanoi.

Đến ngày thứ ba 31 Octobre 1922, hồi 8 giờ sáng, sẽ ban đấu giá về việc vỡ nợ ấy, theo như bản án của quan Ủy-viên thẩm-phán *ngày 19 Octobre 1922*, những đồ đạc kê rõ sau này :

Cái tủ, guế ngựa, trang-sỹ bằng gụ, hàn, ghế, bàn giấy, tủ sắt lớn, tủ sắt nhỏ, tủ kính, tủ xếp giấy, cân con, 19 cái chum lớn, chum hộp đường, gỗ bán để kê đồ đạc, thùng mảng, 1650 cái bao không, thùng đầu đoạng (đường bằng gỗ, vân vân.

Bán tiền ngay : phải trả thêm mỗi đồng bạc là 1 hào tiền phí tổn.

Định giá viên
FLEURY

Bán ngay tại đấy, số 80, đường bờ sông (Quai Clémenceau) Hanoi, ngày thứ ba 31 Octobre 1922 hồi 8 giờ sáng.

3340

SÁCH QUỐC-NGỮ MỚI XUẤT-BẢN

Đông-pháp công-học qui-thức

Giá bán **0$70** một quyển

BÁN TẠI CÁC HÀNG SÁCH

Trong sách này có đủ các lệ-luật về việc học, rất là có ích cho các ông giáo, các cậu các cô đi học. Các ông bà có con đi học nên mua để biết cái cách người ta dạy con mình thế nào, năm thứ nhất học những cái gì, năm thứ nhì học những cái gì, thế nào gọi là học luân-lý, vệ-sinh, địa-dư, toán-pháp, văn văn. Nói tóm lại trong sách này có đủ các thể-lệ về việc học của người Nam-Việt mình mà nhà-nước đã định.

3341

園興東
ĐÔNG-HƯNG-VIÊN
HANOI — 90, Phố Hàng Buồm, 90 — TONKIN
Giây nói số 272
HIỆU CAO-LÂU VÀ TẠP HÓA

Bản-hiệu mở từ năm 1803, là một hiệu cao-lâu Trung-hoa mở trước nhất ở Hà-thành này. Nhà cửa rộng-rãi lịch-sự, có phòng nhỏ để quý-khách ngồi riêng và phòng lớn để đặt tiệc to.

Các quý-khách muốn đặt tiệc tại bản-hiệu, hay là đem về nhà cũng được, giá cả phải chăng.

Các món ăn Tây đều làm được cả, và cách nấu nướng vừa-vặn, trong-sạch.

Nay bản-hiệu được phép bán cho cả bình lính Tây, Nam, vậy mời các ngài chiếu-cố cho.

2007

Hội Quan-lại ái-hữu

Còn mấy hôm nữa thì sẽ họp đại-hội-đồng là hôm 29 Octobre, 8 giờ sáng, họp tại hội Khai-tri-tiến-đức. Ngày ấy là một ngày chủ-nhật, thì xin các quan lại đến dự hội cho đông để bàn nhiều việc quan hệ trong hội.

Lần này là lần đầu, chúng ta phải nên nhiệt thành đến dự hội cho đông, để tỏ cho quốc dân biết, quan trường cũng trong cái nghĩa đoàn-thể.

Vậy xin đến hôm ấy, các quan lại cứ đến hội-đồng, không phải đợi giấy mời riêng từng người nữa, vì giấy lại cáo đăng trong các báo, tức là giấy mời.

Trong một xứ Bắc-kỳ, số quan lại có hơn 1000 người, thì hội này thật là một cái cơ quan rất lớn, mà nay đã nhờ có các quan đại-hiền đứng chủ trương cho, thật là một cái cơ-hội có một không hai, thì ta nỡ nào ngoảnh mặt làm ngơ.

Vậy trong hơn 1000 người, ai chưa vào hội, thì xin các quan cố khuyên bảo vào cho hết, để cho hội được thêm thế lực, mà hầy tỏ tinh cảnh của mình cùng chính-phủ, để bảo thủ lợi quyền bình vực cứu giúp nhau trong lúc hoạn-nạn oan-ức, mà suốt đời người ai tránh cho khỏi. Nếu mà mình cứ suy hơn tính thiệt, mà đành chịu đứng cô lập một mình, đến lúc tai biến thì biết cậy nhờ cùng ai, đến khi ấy hối sao cho kịp.

Còn như công việc hội thì do tòa hội-đồng trị-sự trông nom cả, thế là cái vận mệnh của hơn 1000 người, mà phú thác cho một tòa trị-sự, thế thì chúng ta nên đến hội-đồng, để lựa chọn cho kỳ càng những bậc quan trường có thế lực, có lòng công-nghĩa, có cảm ngôn, có nhiệt thành, mới có thể giúp đỡ cho các hội-viên được.

Vậy thì việc bầu cử tòa trị-sự này thật là quan trọng, chúng ta phải nên cẩn thận lắm mới được.

Và xin các quan lại, ai có ý-kiến gì hay, hoặc là muốn thỉnh cầu điều gì cùng hội, thì xin thảo sẵn trước một bản, hoặc gửi về cho quan hội-trưởng trước, hoặc đợi đến hôm đại hội-đồng đem về một thể để xin quan hội-trưởng cho đem tuyên đọc ở trước đại hội-đồng mà nghị luận, như thế mới thật là có ích cho hội, mà nhất là về cái khoản bảo toàn danh dự và nghĩa-vụ, xin các quan lại phải nên lưu tâm đến hơn cả.

Ái-Hương

Việc thắp đèn-điện trong ngày hội 11 Novembre

Công-ty điện-khí Đông pháp có lời bà cáo để các nhà mua điện biết rằng : hiện nay các công-sở nhiều nơi đã hỏi lấy thêm đèn để thắp trong ngày hội 11 Novembre nay mai, vậy nhà nào muốn lấy thêm đèn mà không báo trước ngày 5 Novembre thì công-ty không có thể nhận lời được, vì sức máy của công ty có giới-hạn nhất định.

Nhà nào muốn lấy thêm đèn thì nói rõ muốn lấy bao nhiêu ngọn.

BẠCH-THÁI-TÒNG
SỞ VẬN TẢI
80, Bd Carreau (Phố Nhà)
(ở gần La-ga Hanoi)
TÉLÉPHONE 312
Dọn nhà — xe đồ đạc — xe hàng hóa ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.
Rất nhanh và cẩn thận
GIÁ RẤT RẺ
2091

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẴN-NHIÊN 然

Tối thứ tư :
KIM - VÂN - KIỀU
(Hồi IV)
(Hồi này là hồi bán đi bán oán)

Tối thứ năm :
HÔNG - NHẬT - MỘNG
Ngọc-hoàng sai Văn-xương đem Hồng-Nhật xuống đầu thai cho nàng Đào-thị là gái góa chồng. Bắt bộ Đào-thị bị một nỗi oan rất là độc địa

Tối thứ sáu
SƠN - HẬU
(Hồi II)
(Hồi này Ta thiên-Lăng đã tiêm vị họ tả Thò-phi)

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 25 đến thứ ba 31 Octobre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

TUẦN LỄ ĐẶC BIỆT

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MÃI CON »
Bài thứ VII

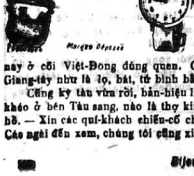
Nghỉ

« INTOLÉRANCE »
Hồi V, VI, và VII

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿條門客滿行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách hiểu rằng chỉ trong của chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thứ, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thứ thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông đúng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tử bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ thu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giầm ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chuốt các thứ đồng-hồ, — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm; Cảo ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Dijontier, n° 30, Rue des Paniers, Hanoi.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Ngài bắt tay hết thảy, rồi xuống *canot*. Tàu 8 giờ kéo neo. Nhân dân ai nấy đều tiếc mến lắm.

Tối hôm 13, quan thủ-hiến thết tiệc Champagne, mừng tiết cả các qui quan, qui phu-nhân, hội-viên các hội, các nhà thương-thương và sán ông phán Tòa.

Tám giờ sáng 14, ngài mời tất cả các ông phán, ông thông, ông giáo người Nam và người Khách-trụ tại dinh ngài. Khi an vị thì ông giáo Trần-tôn-Chánh, hội-trưởng hội Ái-hữu, chúc ngài mấy câu. Ngài đáp mấy lời rất trân trọng và thâu thiết, tỏ ra về tiếc nhớ, ngài có hứa, khi ngài tới qui-quốc sẽ phô bày cùng quan Thượng-thư Thuộc-địa sửa đổi ít nhiều về chương trình các người theo nhà nước ở địa-hạt này vì gặp nhiều nơi eo hẹp lắm, nhất là vấn-đề nhà cửa, vì ngài xem nhà cửa ở đây dất thái quá và lại không hợp thể cách.

Nói đoạn ngài mời uống nước chè ăn bánh và hút thuốc lá Bến 9 giờ thì giải tán.

Quan Đốc-học mới. — Tàu *Hanoi* tới bến hôm 14 Octobre hồi 3 giờ 30 chiều, có quan Đốc-học Le Roux cùng phu-nhân đến nơi. M. Le Roux nguyên Đốc-học trường Henri Rivière Haiphong đổi sang đây làm đốc-học trường Albert Sarraut thay cho M. Imbert đổi đi Tchékam kiêm chức thanh-tra Học-chính ở địa hạt Quảng châu-loan.

Nghỉ phép. — Ông Cung-văn-Phúc, thông-ngôn tòa Án được phép nghỉ ba tháng lĩnh nửa lương, ông cùng gia-quyến đã đáp chuyến tàu 21 này về nước nhà, xin chúc ông cùng qui quyến thượng lộ bình an.

Các hiểu-chủ nên biết

Ngày 29 Juin 1922 bản hội đã đăng báo trong một tháng để các hiểu-chủ có mở kỳ tăng trong đất Phúc-trang biết: Năm nay bản hội định cất tăng những mộ ở trong khu Bình-Nhất từ năm 1906 cho đến năm 1913 mà không thấy ai thăm viếng, đem đi táng-trung một khu riêng.

Nay bản-hội nhắc lại để các hiểu-chủ biết là bản-hội định đến ngày mùng *8 tháng mười ta* tức là ngày *26 Novembre 1922* thì sẽ bắt đầu bốc những mộ ở trong khu ấy.

Hợp-Thiện-Hội kính cáo

Vôi Chợ-gành

Chúng tôi lập lò vôi ở Chợ gành, đốt rất trắng và tốt, giá tính hạ hơn các nơi. Các qui-khách chiếu cố xin cứ gởi thư cho M. Lê-hug-Tuyên, gare Chợ gành. Phòng giấy ở Hanoi, phố hàng Gai, số nhà 99

1335

Nhà « Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng

NGÀI ĐÁO MUỐN THỢA ĐỒ ĐỒ THẠM VÀ THỢ THI XIN ĐẾN HIỆU

Hiệu THUẬN-LỢI 順

37, phố Hàng Mã-Mây, Hanoi

Hiệu tôi làm được và vẽ được đủ cả các thứ tủ, bàn ghế kiểu tây, kiểu ta, kiểu tàu, vân vân.

NGUYỄN VĂN-THUẬN

SCULPTEUR

37, Rue des Pavillons Noirs, Hanoi

2094

Kính nhất hợp thời

Mùa nào đeo CÙNG ĐẸP

GỌNG VÀNG VÁNH ĐỒI-MỒI

Mỗi cái 8$00 cả cước

Xin quý-khách chiếu-cố cho

TONG-YUNE-TAI

49, Phố Hàng Ngang, 49

2024 HANOI

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LUC-HỌ'P

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Bảo-hộ, phố Paris-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc loại này: — Muốn dùng thuốc này phải coi chừng quan Bảo-hộ ở Bắc-kỳ và Trung-kỳ đã cấm ngặt từ năm 1919 rồi.

Gouttes « MEYARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc hoàn; hàn ăn-ngủ, mỗi ngày không nhiều lắm một gói, dùng thuốc này lâu lắm!

Máy thứ bán-thiệt hay hơn:
Các thứ thuốc nước dùng tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc đánh gọi là 044, trị bịnh Giang-mai
Thuốc no 616 SIROP PECTORAL đặc-ế, ở mắt.
Thuốc LAO chỉ người ốm dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nâng — 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 $ 90 một chai
Chữa sau chừng lậu; chẳng kì mới hay cũ; uống thuốc anchusa extrapurpurea mỗi chất thuốc blenhorrhagiques của Bác-hiệu thì chắc nhất. Thuốc này đã chữa được số rất người phải lợp-lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bịnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là khí-hành kinh đau đớn mình mẩy, nhọc đau bụng, già con, uống thuốc này đều mau lắm lấy lại mau tới trong chính độ hay kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
đồ dùng để hút-nghiện (Hóa-học)

ĐỒ MO-SÉ
Kinh-lịnh, 45-lịnh, thuốc-lịnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-lịnh, thương *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuốn và bán lẻ

Bán cuốn và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bịnh giang mai lối bị mới hay cũ. Bệnh thuốc đến rồi thì nên uống thuốc này cho hết ngay. Dùng thuốc khác rồi càng cần phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được; Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ ích cho người có bịnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn 1litre. Giá có 5 $ 00 mà thôi.

Một tin mừng cho các hiệu xe

Công-ty đồng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Gabillot, Hanoi mới có hàng bên Pháp sang nhiều lắm, bán hạ lợi lắm, xin thu giá bằng như sau này

		Trước bán	Bây giờ
Trục xe cao-su	mỗi chiếc	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rồi	— đôi	12 00	7 00
Tay hoa và mũ 5o	— trăm	12 00	4 00
Dịp tây	— đôi	18 00	9 00
Vải cá-nhông rộng 1 m 20	— thước	3 20	3 00
Vải da đóng tựa	— thước	3 00	2 50
Lốp Michelin	— đôi	18 00	13 00
Ruột Michelin	— đôi	6 00	4 60

Cần nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nếu bạo xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác.

2009 Cứ viết thư hỏi: **PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI** *Số 7, ngành trường T-viện — Giây nói số 78.*

TAM TỈNH Y QUÁN

Điều chúng tôi nay có thầy thuốc ăn mạch, biết thực hư bàn nhiệt, trị bệnh hiệt nội ngoại cần nguyện, hoàn tán cao đan, chế tuyệt tinh tế, nếu nghiệm liền làm, đến chẳng cực ngay cực trọng, mà cũ cũng phải cần, chẳng cũng được hai sinh khởi tử giêm có lấy phải giá, nghiêu cũng quá thì giếp đã cho thực khỏi, xin quý-khách nhận hiệu Tam-Tỉnh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số nhà 91. Hanoi.

Xin kể các bệnh như sau này:

Một thương ngoại cảm chư bệnh, thai tiền sản hậu chư bệnh, tiểu nhi cam tinh tế tị chư bệnh, tinh trị kinh niên đau mọc ho lao đàm suyễn, phụ thũng cổ chương phương thấp, bất tuỳ, đau mắt mọc mộng, nam trĩ lậu tinh, giật tinh, loy tinh, lận tinh, bạch chọc, hạ cam, chi, dương mai, đàn bà kinh nguyệt bất điều, khí hư huyết hải, bọch đaf, sinh đẻ.

Thuốc lậu đặc biệt, giá:

Một chai thuốc nước thật	6 $ 50
Ống thụt	0 50
Hộp thuốc uống	1 00

GRANDS MAGASINS RÉUNIS

Các thứ đèn đầu và đèn điện

Đèn lùn, để tròn, mọ kền thực đẹp, cỡ số 14. . . . . 19 f. 50
Đèn cao, để tròn, mọ kền thực đẹp, cỡ số 10. . . . . 15 f. 00
Đèn cao, cột agathine, để vuông bằng đồng thực đẹp, cỡ số 14. . . . . 36 f. 00
Đèn cao vừa, để mọ kền thực đẹp, cỡ số 14. . . . . 35 f. 00
Đèn điện các hạng, từ 25, 32 và 50 bougies, có một giá là 8 f 90.
Mới có Những thứ đèn điện, máy điện, chuông điện và các đồ phụ thêm vào đây, vân vân.

2074

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Bệnh lậu thì cần phải điều trị cho tới khi hết ra mủ. Khi đã hết ra mủ rồi, nhưng còn nam xót ký lưỡng trong mỗi sáng nước giấy khi đi tiểu tiện thì thấy có ra một thứ như đàm nhỏ và dài như sợi chỉ vậy. Ấy là một cái tàng chứng còn phải điều trị nữa thuốc *santal monal*, nếu chưa thật bền ở bàng-quang và ở thận không tái nào tuyệt hết nọc độc. Bệnh này nếu chưa tuyệt hết nọc mà đi cưới ngay vợ thì thực là một điều rất nguy hiểm cho dân bà, vì bệnh tất chuyển sang người dân bà làm cho sinh ra bệnh đàn bọng già gồm rồi sẽ thì làm mất đường sinh dục được.

Nước thiên cho khỏi các bệnh ấy thì không còn gì để hơn thuốc *santal monal* nữa. Thuốc này dùng theo cách bán lọc mà bảo chế ra, chuyên trị về chứng bệnh lậu và làm cho khỏi lấy sang các cơ quan khác nữa.

Không cần gì nguy hiểm cho bằng khi bị bệnh lậu a-phenhồng lời bạn là tăng chắt mà không thuốc không có giá trị gì cả.

Khi mới có mủ thì nên dùng ngay thuốc *santal monal* mà dùng luôn cho đến khi tuyệt hết nọc bệnh.

Thuốc *santal monal* làm cho nước tiểu thành ra xanh rêu các nơi, như hàng-quang, nếu qui-khách làm cho bệnh rất là chóng khỏi, vì thuốc này bào chế bằng những dược phẩm mạnh mẽ và hiệu nghiệm vô cùng.

Ở các hàng bào-chế to đều có bán cả.

2050

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bàn-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tây ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch chúng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 940

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẨN THẬN — Chúng tôi kính trình các qui khách biết rằng chúng tôi mới bắt được máy người nhà quê mua trẻ đem rã nhỏ đất cát để làm phân-phát (phosphate) giả để bán và bảo giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì hai giờ cũng nhỏ hơn cỏ thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các qui khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phốt-phát giả, và nặn cần thật để bao phốt-phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gởi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nếu ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này:

22$00	một tấn (la tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 19.21 ».
22, 00	—	hiệu « PH. S ».
20. 00	—	hiệu « PH. K ».

Phốt phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn

Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19.21 ».

Phốt phát hiệu « PH. K » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. K » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chịu lấn mấy thứ bột Potasse (Bột-tạt) ở bên Tây đem sang.

Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. K » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là bắp cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Mỗi một mẫu vải bón hai tạ 200 cân tây vải trước năm mười ngày rồi cấy cũng được hay cấy trước năm mười ngày rồi vải phốt-phát chúng được

MUA LẠI BAO KHÔNG. Bao gai không (sac en jute vide) hay cần lĩnh lại mà đem lại giá tại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10) Nếu bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận cứu.

Các qui khách cần bỏi hay điều gì cứ thư tín cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Hạ-Lý Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gởi giấy đến cho chúng tôi xin sẽ giả lời ngay.

2035

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 97, SAIGON

Giá mua đồng niên 8 $ 00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người; Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

N° 219

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

... Vừa rồi *Mạnh-lệ-quân* ở *Vân nam* đến, trong khi tiễn triều, hiện đã chứng nghiệm rõ ràng, thánh-chỉ bạn cho một tháng phải làm lễ hoàn-hôn. Niên huynh lại một thông với Hoàng-hậu cũng Hoàng-thái hậu lập kế về tranh, bắt tội nỗng S chén Phiên-tửu, nhân lúc tôi say rượu, sai người tháo giầy ra xem. Ngờ đâu tôi giả-cách ngủ, may mà khám-nghiệm quả là nam-tử. Bởi vậy thánh-thương nổi giận, bảo niên-huynh khi vũ thì-thường tức là tội khi-quân, lại bau on cho tôi được dùng ngự-liền mà về phả. Hôm qua thánh-thương nghĩ tức thay cho tôi, thân-hành ra tới đây, bảo tôi làm một tờ biển tâu rõ cật tội khi-quân mạn-sư của niên-huynh, để thánh-thương nghiêm-trị. Nay tôi tuân chỉ, sáng mai sẽ đăng biển tâu, nhưng nghĩ tình thầy trò, chẳng nỡ hại mà không báo trước, vậy nói cho biết, để liệu cách đề-phòng, thông-báo với lệnh-tỷ, may ra khỏi tội. Tôi đây dẫu bất tại, nhưng thờ xưa tôi nghĩ thương tình niên-huynh bị họ *Lưu* hãm hại, mà tân sin cho đến-quán, khiến cho con được gặp nhau, cũng vinh phong vong dước. Ai ngờ ngày nay niên huynh lại cậy thế là quốc-cữu, đã bao phen làm nhục tôi. Tôi chẳng như ai hay dùng những cách thâm-vụng để làm hại người, ngày mai tôi đăng biển tâu, tôi nói ốn oblết trước mà đề phòng, chớ trách tôi là người vô tình vậy. Thế là niên-huynh phụ tôi, chứ chẳng phải là tôi phụ niên-huynh đâu!

Hoàng-phả thiên-hoa trông thực, nghĩ thầm: thảo-nào mà Hoàng-hậu không thấy có tin tức chi cả. Ngày nay khám-nghiệm quả là nam-tử thì ta thật đã phạm cái tội loạn-ngôn. Sáng mai quan *Lý* thừa-tướng dâng biển tâu thì ta gỡ sao cho khỏi tội. Nghĩ vậy, cứ ý run sợ, toan sụp xuống kêu vạn, bỗng dân chớ ra một nhóc đầu, rồi ngã quay ra đất.

Bấy giờ xung quanh không có ai cả, *Lý-minh-đường* cười thầm mà bảo rằng:

— Đã nhát gan như thế mà sao dám dùng cách thâm-vụng để làm hại người!

Nói xong, vội-vàng chạy đến đỡ dậy. Bấy giờ *Hoàng-phả thiên-hoa* đã hơi tỉnh, nhưng cũng lấp-áng không nói nên câu. *Lý-minh-đường* cười mà khuyên giải rằng:

— Tội nói đùa đó thôi, niên-huynh chớ kinh-sợ! chỉ trong một hai ngày nữa sẽ có *Mạnh-lệ-quân* thật xuất hiện, lấy giờ vợ chồng được đoàn-viên với nhau.

Hoàng-phả thiên-hoa mới yên lòng, rồi xin tỏi mà rằng:

— Hôm trước thực vì tội ốm nặng, thần-trí hãi tiêu cung tâu xin khoan-hạn, không biết nói-năng thế nào mà xúc-phạm đến tôn-nương, xin tôn-nương thứ cho.

Lý-minh-đường nói mặt trời cười mới *Hoàng-phả-thiên-hoa* ngồi, gọi *Vinh-phát* lấy nâm-thang đến, ôm cho *Hoàng-phả thiên-hoa* uống mà bảo rằng:

— Chỉ trong 3 ngày nữa sẽ có *Mạnh-lệ-quân* thật xuất hiện.

Hoàng-phả thiên-hoa mừng rỡ tạ ơn mà rằng:

— Nếu quả như lời ân-sư nói, tôi được gặp gỡ *Mạnh-lệ-quân* thật thì thật là một sự mừng-rỡ không biết đường nào!

Lý-minh-đường tâm-tỉm cười mà bảo rằng:

— Xưa nay tôi có nói dối bao giờ! chỉ trong một hai ngày nữa sẽ có *Mạnh-lệ-quân* thật xuất hiện. Nhưng ngày mai tôi phạm một cái đại-tội đáng chết, niên-huynh nên nói trước với lệnh-tôn cũng cha con quan *Mạnh* thương-thư giáp tôi, bỗ thánh-thương nổi giận, nên nhất cổ sức tâu xin, họa may tôi mới bảo-toàn được tính mệnh.

Hoàng phả thiên-hoa nghi hoặc mà hỏi rằng:

— Ân-sư xưa nay không bề phạm pháp bao giờ, chẳng hay có tội gì mà lại đáng sợ như thế?

Lý-minh-đường nói:

— Tôi có thể đoán trước được. Cha con niên-huynh cũng cha con *Mạnh* thương-thư [illegible] mà đã cứu được tính-mệnh [illegible]-huynh nên cũng lệnh-tôn về [illegible] mau sai người vào cung nói với Hoàng-hậu, nhưng Hoàng-hậu cũng vì tiết đã cứu nỗi, nên nhờ Hoàng-hậu tâu xin Hoàng-thái-hậu giáng chỉ cứu cho thì họa may tôi mới khỏi tội được. Sống chết ở một việc này, niên huynh nên về ngay mà bảo người tiến cung nói với Hoàng hậu, chớ có chậm trễ. Còn cha con quan *Mạnh* thương-thư thì hãy để ngồi chơi đấy, tôi muốn nói mấy câu chuyện, niên-huynh chớ có tiết-lộ.

Hoàng phả thiên-hoa nói:

— Kẻ môn-sinh này sẽ xin vâng mệnh.

Lý-minh-đường lại gọi hai tên gia-đồng đỡ *Hoàng-phả-thiên-hoa* ra. Khi ra đến nhà khách, *Hoàng-phả thiên-hoa* nói với *Hoàng-phả-kinh* rằng:

— Ân-sư con bảo con cũng thân phụ nên về trước, còn nhọc-phụ và cữu-huynh thì bầy ngồi chơi đây một chút, để ngài còn muốn nói mấy câu chuyện.

Nói xong, hai cha con *Hoàng-phả-kinh* lên kiệu về ngay. Khi *Hoàng-phả thiên-hoa* ra khỏi, hàng *Tế-hoa* vào hỏi *Lý-minh-đường* rằng:

— Vừa rồi có sao tiên-thư lại làm cho chàng kinh sợ như thế?

Lý-minh-đường nói:

— Em nay dẫu là người có tội, nhưng em nói dọa một câu mà một vị quốc-cữu vương-trước, cũng phải hồn xiêu phách lạc, thế mới biết cái uy-quyền của quan thừa-tướng, thật tôn-trọng lắm thay! Bây giờ chị hãy tạm tránh đi chỗ khác.

HỒI THỨ LXXI

Lý-minh-đường bảo nàng *Tế-hoa* hãy tạm tránh đi chỗ khác, rồi sai *Vinh-phát* ra mời cha con *Mạnh-lệ-quân* vào. *Vinh-phát* nói:

— Con không dám ra.

Lý-minh-đường nói:

— Mày cứ ra, không sợ!

Khi *Vinh-phát* bước ra nhà khách, *Mạnh-gia-linh* trông thấy, vội-vàng đưa mắt bảo *Mạnh-lệ-nguyên*. *Mạnh-lệ-nguyên* nhìn rõ là con *Vinh-lan*, nhưng so với năm xưa thì lại hội phần xinh đẹp.

Vinh-phát nói:

— Quan thừa-tướng tôi cho tôi ra mời lão-gia cùng quan học-sĩ vào nhà trong.

Lời con *Mạnh-sĩ-nguyên* đều có ý nghi-hoặc, không biết có nhẹ lại sai *Vinh-phát* ra mời vào *Vinh-phát* đưa cha con *Mạnh-sĩ-nguyên* vào tới thư-phòng. *Lý minh-đường* mới nói, rồi qui xuống mà thưa rằng:

— Bẩm-hiền-nữ là *Mạnh-lệ-quân* đây có ý nghi-hoặc, không biết có nhẹ lại sai *Vinh-phát* ra mời vào *Vinh-phát* đưa cha con *Mạnh-sĩ-nguyên* vào tới thư-phòng. *Lý minh-đường* mới nói, rồi qui xuống mà thưa rằng:

— Bẩm-hiền-nữ là *Mạnh-lệ-quân* này đào tội trong bấy lâu, xin thân-phụ và thân-huynh tha thứ cho.

Vinh-phát ở phía sau cũng sụp lạy mà rằng:

— Con là *Vinh-lan* đây, cũng xin lạy cháu.

Mạnh-sĩ-nguyên nổi giận mà trách rằng:

— Khi trước mày ở trước mặt thánh-thương, thánh-hiền cũng ta, lưỡi sắc như dao, xuýt nữa thì khiến thân già này ngay-hiểm đến tính-mệnh. Ngày nay còn nói như thế, hay là lại muốn hại ta đó chăng?

(*Còn nữa*).

Gérant: NGUYỄN-TẤN-LỘC

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn